

[Finansministeren.]

i øvrigt gennem socialpolitiske foranstaltninger gives de mindre indkomster dækning for de øgede afgifter.

Skal disse forudsætninger opfyldes, vil der formentlig kun være mulighed for i beskeden udstrækning at hæve grænsen for proportionalbeskatningen i skatteåret 1966-67. Hvor langt man kan gå, vil bero på de forhold, jeg allerede har nævnt, og disse forhold vil også være afgørende for de yderligere skridt, der kan tages i skattereforemens 2. fase, nemlig i skatteåret 1967-68, med hensyn til såvel bundgrænse og proportionalbeskatningsgrænse som nedsættelse af skatteprocenten for proportionalbeskatningen og en udfladning af progressionen over proportionalbeskatningen.

Jeg anser det for en selvfølge, at alle disse forhold indgår i drøftelsen af det foreliggende forslag, og regeringen vil ikke alene tage merværdiafgiften i betragtning ved udformningen af næste års udskrivningslov, men også forbeholde sig at stille kompensationsforslag i overensstemmelse med, hvad jeg her har bebudet.

Jeg skal til slut nævne, at det nu foreliggende lovforslag alene vedrører selve merværdiafgiftens indførelse og den heraf følgende ophævelse af den gældende almindelige omsætningsafgift. Indførelse af en merværdiafgift vil imidlertid nødvendiggøre forskellige ændringer af teknisk karakter vedrørende punktafgifterne. F. eks. må det for de afgifter, der beregnes på grundlag af varernes værdi, fastsættes, i hvilket omfang og på hvilken måde merværdiafgiften skal medregnes i den værdi, hvoraf punktafgiften skal beregnes. Det er hensigten, at der senere vil blive fremsat lovforslag herom.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale forslaget til lov om almindelig omsætningsafgift til folketingets velvillige behandling.

Jeg skal endvidere tillade mig for det høje ting at fremsætte forslag til lov om ændring i lov om investeringsfonds.

Loven om investeringsfonds har været gældende siden skatteåret 1958-59. Den giver erhvervsdrivende skatteydere adgang til at fradrage henlæggelser til investeringsfonds ved indkomstopgørelsen. Henlæggelserne skal senere anvendes til forlods afskrivning på nyanskaffede driftsmidler, her-

under afskrivningsberettigede bygninger. Denne forlods afskrivning betyder, at afskrivningsgrundlaget for nyanskaffelserne formindskes med et beløb svarende til den i henlæggelsesåret fratrukne henlæggelse. Formindskelsen af afskrivningen på nyanskaffelserne vil således efterhånden opveje fradraget i henlæggelsesåret. Det er en betingelse for at fradrage henlæggelsen, at der foretages et tilsvarende indskud på en spærret konto i en bank eller en sparekasse. Regnskabsførende skatteydere skal dog kun indskyde et beløb svarende til 50 pct. af henlæggelsen på spærret konto. Henlæggelsen kan højst udgøre 15 pct. af skatteydernes overskud ved selvstændig erhvervsvirksomhed i henlæggelsesåret. Ved opgørelsen af overskuddet foretages ikke fradrag for personlige skatter, og der ses bort fra renteudgifter og rente- og udbytteindtægter.

Forslaget har til formål at indføre nogle mindre ændringer i denne ordning. For det første foreslås det, at maksimum for henlæggelsen forhøjes fra de nævnte 15 pct. til 20 pct. af det erhvervsmæssige overskud. Derved imødekommes et ønske fra erhvervenes organisationer. Dette gælder også den anden ændring, som går ud på at forlænge den fastsatte frist for henlæggelsernes anvendelse fra 10 år til 12 år.

Efter de gældende regler kan det før omtalte indskud på spærret konto kun foretages i en bank eller en sparekasse. I overensstemmelse med, hvad der er indført for kapitalbindingskonti, foreslås det, at indskud også skal kunne foretages i andelskasser, der er medlemmer af Foreningen Danske Andelskasser. Der stilles visse betingelser med hensyn til kontrolforanstaltninger, men herom tillader jeg mig at henvisse til forslaget og bemærkningerne til dette.

Med disse bemærkninger skal jeg anbefale lovforslaget til en hurtig og velvillig behandling i det høje ting.

Den første sag på dagsordenen var:

Spørgsmål til ministrene.

Af *Støhr Johansen* til handelsministeren:

„Vil ministeren begrunde, hvorfor man fra ministeriets side forsøger at påtvinge elværkerne øgede kulindkøb fra England, hvilket vil bevirke en ikke uvæsentlig fordyrelse af elproduktionen?“

Støhr Johansen: Baggrunden for dette spørgsmål til den højtærede handelsminister er det ganske naturlige ønske om en nærmere redegørelse over for det høje ting i anledning af de forhandlinger, som handelsministeriet har haft med elværkerne angående en forøgelse af kulindkøbene i England på trods af den anselige prisforskel, der er imellem polske og russiske kul og kul fra England.

Må jeg først have lov at understrege, at ikke alene elværkerne, men også andre kulforbrugere i Danmark naturligvis gerne vil handle med England. England er og har været Danmarks vigtigste handelsforbindelse igennem mange år, og helt alarmerende kan forholdet jo ikke være, hvis man f. eks. ser på de sidste 3 måneder, hvor vor eksport til England i forhold til sidste år er steget fra 871 mill. kr. til 944 mill. kr., medens den britiske eksport til Danmark er steget fra 588 mill. kr. til 680 mill. kr., altså en større forøgelse i Storbritanniens favør. Endvidere kan det nævnes, at Københavns kommune og Frederiksberg kommune igennem spørgvejene har placeret en stor busordre i England, fordi England her var billigere end de konkurrerende firmaer i Tyskland og Sverige. Det er altså ikke viljen, der mangler. Men England har som den stolte købmandsnation, det har været i mange hundrede år, altid vist den indstilling, at betingelsen for et sundt handelssamkvem er, at man er konkurrencedygtig, hvilket naturligvis må gælde for begge lande.

For øvrigt har man under de forhandlinger, der har været ført for 1½ år siden mellem elværkerne og National Coal Board, netop vist forståelse for disse synspunkter. Selv om man meget stærkt ønskede, at vi skulle foretage et øget køb i England, var man ikke uden forståelse for, at vi med den prisforskel, der var, ville have vanskeligt ved at købe til de af National Coal Board afgivne pristilbud. Det ville derfor være ganske interessant at få at vide, hvornår disse krav er stillet fra England, og om det ikke er krav, der først er fremkommet efter regeringsskiftet i efteråret. De engelske krav synes ikke at være særlig logisk begrundede, når man i England, således som det er oplyst i *Economist*, som retningslinje for industrien, el- og gasværkerne har opsat den regel, at de må købe brændselolie, hvis kulprisen

overstiger olieprisen med mere end 5 pct. I dette tilfælde er den nøjagtige prisforskel efter de tilbud, man er i besiddelse af fra England, ikke mindre end 40 pct., d. v. s. at de krav, der stilles fra engelsk side, har væsentlig større konsekvenser for dansk produktion end de krav, man stiller til sin egen industri, vil have for denne.

Nu skal det selvfølgelig erkendes, at et forøget indkøb af engelske kul kun vil betyde 1,6 pct. stigning på kostprisen pr. kWh, men ingen kan vide, hvor man standser, og et brud på principper i denne sag kan få uheldige konsekvenser for produktionen i Danmark. Jeg vil heller ikke tro, at det er noget, der spiller så stor en rolle for England, når man dog ved, at Englands kulproduktion sidste år var ca. 200 mill. t og den samlede eksport udgjorde 5 mill. t.

I sagen har der også været henvist til, at man betragter de kontrakter, der sluttes med Polen og Rusland, som udtryk for dumping. Det er dog et stort spørgsmål, om der i forbindelse med salg af kul til elværkerne i Danmark rent teknisk kan tales om dumpingpriser. De danske elværker køber fra både England, Sovjetunionen og Polen kun affaldskul, kulafharpning, der er fremkommet, efter at man fra de producerede kul har frasorteret store kul og sorterede kul i forskellige grader. Prisen på sådanne affaldsprodukter som kulafharpning har til enhver tid i større omfang været bestemt af afsætningsmulighederne i konkurrence med andre brændsler, f. eks. svær brændselolie, end af produktionsomkostningerne. Alle produktionsomkostningerne må i større eller mindre grad bæres af de primære produkter, store kul og sorterede kul. For de primære kul er prisen kun ca. 11 pct. højere end den, hvortil der kan købes fra andre lande. Dette fører med sig, at f. eks. gasværkerne bruger primære kul ligesom visse industrivirksomheder, og af de 658.000 t kul, som Danmark importerede fra England i 1964, brugte elværkerne mellem 200.000 og 250.000 t, medens gasværkerne var oppe på ikke mindre end 300.000-350.000 t. Regeringens ønsker over for elværkerne kunne på baggrund af forskellen i kullenes kvalitet — hvis man endelig ville forsøge at forøge kulindkøbene — med lidt større ret være fremsat over for gasværkerne.

[Stæhr Johansen.]

I øvrigt må også nævnes, at handelsministeriets ønske om forøget kulindkøb fra England er udtryk for et svingende standpunkt, idet man blot for et år siden meget stærkt henstillede at placere kulindkøb i Polen og Rusland.

Alt i alt er det en farlig tendens at fravige markedsprisprincippet og skrue udviklingen tilbage til de ulyksalige år i 1930'erne, hvor man på grund af de daværende handelsaftaler indførte handelsrestriktioner, der var med til at skabe de økonomiske vanskeligheder, vi dengang kæmpede med.

Handelsministeren (Lars P. Jensen): For 6-8 år siden købte Danmark halvdelen af sine kul af vore vestlige handelspartnere; men disses andel er siden faldet, og importen fra Østeuropa udgjorde i 1964 i alt ca. 82 pct. af den samlede kulimport. De store importører af kul fra østlandene har navnlig været de primære elværker. Denne omlægning af importen har medført en reaktion fra England; en gammel leverandør føler sig altså svigtet, og der har da også fra engelsk side ved flere lejligheder været fremsat ønske om, at vi gjorde os anstrengelser for, at de danske kulkøb i England ikke skulle gå for meget tilbage — jeg kan i relation til, hvad det ærede medlem nævnte i sin tale, sige, at disse henvendelser er kommet både under den tidligere regering og under denne regering. Hertil er svaret, at Danmark af hensyn til sin konkurrenceevne må købe kullene, hvor de kan fås til den lavest mulige pris, og skal købene i England forøges, må det derfor forudsætte, at de britiske kul kan konkurrere pris- og kvalitetsmæssigt.

På baggrund heraf har regeringen fundet det rigtigt at orientere elværkerne som de største kulkøbere om den engelske reaktion på vort faldende køb i England. Under samtaler med elværkerne har man fra regeringens side givet udtryk for, at regeringen, alle forhold taget i betragtning, ville anse det for hensigtsmæssigt, om man frivilligt fandt udvej for at vise de britiske synspunkter nogen imødekommenhed. Det er herved understreget, at man meget må ønske, at sagen finder sin løsning ved, at elværkerne selv indretter deres indkøbsdispositioner

derefter, idet regeringen ikke har ønsket at gribe ind med regulerende foranstaltninger over for landets kulimport.

Det er endvidere understreget, at regeringen ikke — og forhåbentlig heller ikke englænderne — venter, at der foretages mere end en begrænset forøgelse af kulkøbene i England, 200.000-300.000 t, hvilket svarer til ca. 10 pct. af det nuværende køb i Østeuropa. Det har været nævnt — og jeg tør vist forudsætte, at det ærede medlem, der har så meget sagkundskab på området, vil give mig ret i — at en forøgelse af købene i England af denne størrelsesorden ikke skulle kunne rejse alvorlige betænkeligheder i omkostningsmæssig henseende. Det erkendte det ærede medlem også i sin tale.

Elværkerne har endnu ikke taget endelig stilling til sagen, men kun reageret med en foreløbig tilkendegivelse, som ikke har været videre positiv. Det er meddelt ministeriet, at en endelig stillingtagen først vil kunne ventes, når spørgsmålet har været drøftet i elværkerens kompetente organ. Det er imidlertid stadig mit håb, at elværkerne vil forstå baggrunden for og betydningen af henstillingen, og jeg må fremdeles anse det for at være i alles interesse, at elværkerens overvejelser får en positiv udgang.

Stæhr Johansen: Jeg takker den højtærede handelsminister for redegørelsen, selv om jeg ikke kan sige, at den højtærede handelsminister gik særligt ind på noget af spørgsmålene.

Jeg lægger ikke skjul på, at jeg ikke har rejst denne sag, fordi jeg tror, at omfanget af indkøbene efter henstillingen vil stige voldsomt. Jeg kan godt sige, at en del af de tal, der har været nævnt i pressen, er noget overdrevne. Jeg har regnet med de tal, som der har været virkelig baggrund for. Grunden til, at jeg har rejst spørgsmålet, er det rent principielle, at man ikke ved, hvor man ender, hvis man først begynder at give los.

Jeg har naturligvis særlig beskæftiget mig med det spørgsmål, om der var tale om dumping — det var måske især det, jeg gerne ville have haft ministerens svar på — men som jeg redegjorde for i min indledning, mener jeg ikke, der er nogen dumping, fordi det drejer sig om affaldskul

[Stær Johansen.]

og ikke om primære kul. Jeg syntes, at man af rent principielle grunde måtte rejse spørgsmålet, også for at få lejlighed til at understrege, at der ikke kan være tale om dumping i forhold til EFTA-overenskomsten.

Men så er der vanskeligheden med elværkerne. Jeg vil gerne sige til ministeren, at elværkerne er ikke den største kulforbruger; den største kulforbruger er gasværkerne, der bruger ca. 100.000 t flere engelske kul end elværkerne, men de bruger kun primære kul, og for dem er prisforskellen kun 11 pct. Her sætter man ind over for affaldskul, hvor prisforskellen er 40 pct., og det var derfor, jeg i min tale — ikke fordi jeg på nogen måde vil genere gasværkerne — henledte ministerens opmærksomhed på, at det måske snarere var dem, man skulle have rettet en henstilling til, end elværkerne. Det er kun nogle få elværker, der er tvunget til udelukkende at bruge kul. Jeg kan nævne, at det værk, jeg har med at gøre, Isefjordværket, der producerer 1/4 af Danmarks strøm, har en overenskomst om levering af russiske kul, men der er en option på 25.000 t, som man ikke kan tage, fordi olieprisen i øjeblikket ligger sådan, at det er mere fordelagtigt for værkerne at køre med olie. Elværkerne er med nogle få undtagelser i stand til at dække deres forbrug af energi ved olieindkøb, og det er derfor, jeg mener, at det måske ikke er det helt rigtige sted, den højtærede handelsminister har rejst problemet.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Bækgaard* til finansministeren:

„Finder ministeren det rimeligt, at mejeribestyrere, som afskediges på grund af mejerisammenlægning, beskattes efter lov om særlig indkomstskat?“

Bækgaard: Siden 1955 er antallet af mejeribestyrerstillinger gået ned fra 1.254 til 857; det vil sige, at i løbet af de sidste 10 år er ca. hvert tredje mejeri ophørt med at fungere. De mange mejeribestyrere, der som følge heraf er blevet arbejdsløse, må søge anden beskæftigelse, og det medfører bl. a. et par forhold, som er et alvorligt økonomisk handicap for dem. For det første

er mejerifaget noget specielt, som arbejds- og uddannelsesmæssigt ikke har sideløbende fag, hvor en mejerist kan gøre brug af sin uddannelse og erfaring. De mange ledige mejeribestyrere må derfor søge over i andre erhverv, hvor de faktisk må begynde på en ny uddannelse og tillæring, og her spiller det andet forhold ind, nemlig alderen. En mejeribestyrer bliver som regel først antaget som leder af et mejeri i 30-40 års alderen, og derfor er gennemsnitsalderen for dem, som bliver arbejdsløse på grund af nedlæggelse, temmelig høj, i mange tilfælde over 50 år, og selv om der nu om stunder er brug for al den arbejdskraft, der kan skaffes, vil jeg tro, at den højtærede minister er enig i, at det er en vanskelig alder at være arbejdssøgende i, lige så vel som det er en uheldig alder, hvis man vil begynde på noget selvstændigt.

Jeg har stillet mit spørgsmål, fordi jeg mener, at denne gruppe af medborgere er særlig dårligt stillet og er det uden egen skyld, for da de gik ind i mejerifaget, var der vel ingen, der kunne forudse den udvikling, der er sket og vil ske dér.

Som godtgørelse får de ved fratrædelse af stilling ca. 2 års løn plus huslejegodtgørelse, og da det er de små mejerier, der bliver nedlagt, er der tale om de mindste mejeribestyrerlønninger, så det drejer sig om ca. 50.000 kr. Af disse skal der ifølge lov om særlig indkomstskat betales 30 pct. til staten, eller også må beløbet henregnes til vedkommendes almindelige indkomst over de 3 nærmest følgende skatteår. Jeg er indforstået med, at et beløb beskattes som særlig indkomst, når det f. eks. drejer sig om en godtgørelse, som en skatteyder får, selv om den skattepligtige indkomst viser sig at holde samme størrelse efter godtgørelsen, som før denne blev givet. Men jeg kan ikke se det retfærdige i, at en mejeribestyrer, som forhen havde ca. 25.000 kr. i årsløn og nu f. eks. som regnskabsfører i en bankfilial har en årsløn på ca. 15.000 kr., skal af med 30 pct. af de 50.000 kr., han fik i godtgørelse. Han er, skal vi sige omkring 55 år; hvis vi regner, at han kunne have fortsat som mejeribestyrer til det 65. år, er det 5.000 kr. i godtgørelse pr. år; men med hans nuværende årsløn på 15.000 kr. vil det altså sige, at han i de næstfølgende 10 år kun kan have 20.000 kr. pr.

[Bækgaard.]

år — og det endda såfremt han ikke skal betale 30 pct. af de 50.000 kr. som særlig indkomst. Han må altså se sin indkomst forringet med 5.000 kr. pr. år, og alligevel skal han af med en klækkelig sum i ekstra statsskat. Det er derfor, jeg har rettet mit spørgsmål til den højtærede minister.

Finansministeren (Poul Hansen): Det er jo ikke noget nyt spørgsmål, det ærede medlem her har rejst. Da jeg den 29. oktober i fjor fremsatte forslag til lov om ændring af lov om særlig indkomstskat m. v., sagde jeg om dette spørgsmål følgende — det findes i Folketingstidende for 1964-65, sp. 369 —:

„Et andet spørgsmål, der i foråret blev drøftet i folketingsudvalget, var beskatningen af godtgørelser for fratræden af stilling. Baggrunden herfor var en henvendelse fra Dansk Mejeristforening om de mejeribestyrere, der bliver afskediget som følge af mejeriernes rationalisering, og som ved fratræden får udbetalt en erstatning. Foreningen ønskede en lempeligere beskatning af de udbetalte erstatninger. Spørgsmålet har siden været grundigt overvejet, men det har vist sig, at man ikke kan imødekomme foreningens ønske, uden at dette får mindre rimelige konsekvenser for beskatningen af anden særlig indkomst. Lovforslaget indeholder derfor ikke ændrede regler om beskatningen af erstatning for tab af stilling.“

Det har således ikke vist sig muligt at gennemføre særlige lempelsesregler for fratrædelsesgodtgørelse til mejeribestyrere. En lempelse kunne ganske vist opnås ved forhøjelse af det faste beregningsfradrag på 1.000 kr. For at denne forhøjelse skulle have virkelig betydning, måtte man forhøje det skattefrie beløb meget væsentligt med uheldige konsekvenser for beskatningen af andre arter af særlig indkomst, idet jeg går ud fra, at man ikke kan etablere ganske specielle regler for mejeribestyrere.

Hvis den fratrådte mejeribestyrer har forholdsvis små eller ingen indtægter i de første år efter fratrædelsen, vil det i reglen være fordelagtigt for ham at benytte sig af retten til at begære den særlige indkomst beskattet som almindelig indkomst over 3

skatteår. Derved får han gavn af skattefradraget fra de sidste år, hvor han havde fuld arbejdsindtægt, og beskatningen kan blive betydelig lempeligere end de 30 pct.

Anbringer den afskedigede mejeribestyrer sin erstatning i en virksomhed, vil beskatningen over 3 år være yderligere fordelagtig for ham, fordi afskrivningsreglerne kan benyttes til at mildne beskatningen af erstatningsbeløbet.

I den tid, der er gået siden fremsættelsen af det nævnte lovforslag i efteråret, er der ikke indtrådt sådanne ting, som kan ændre mit syn på disse forhold. Skulle det imidlertid vise sig, at der for enkelte mejeribestyreres vedkommende måtte foreligge ganske særlige omstændigheder, der muligvis kunne begrunde en lempelse i beskatningen af fratrædelsesgodtgørelsen, vil jeg pege på den adgang, der er til efter statskattelovens § 37 at ansøge om en lempelse af de pålignede skatter.

Jeg mener altså, at der er visse veje, ad hvilke man, hvor urimelige forhold foreligger, kan opnå en vis lempelse; men jeg finder det ikke muligt at gennemføre ændrede lovregler.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Camma Larsen-Ledet* til justitsministeren:

„Vil ministeren overveje at foreslå ændringer i svangerskabslovgivningen i anledning af den offentlige diskussion, der i den seneste tid har været ført om dette spørgsmål?“

Camma Larsen-Ledet: På initiativ af den studerende ungdom har der for nylig her i København været afholdt en såkaldt abortuge med det formål at optø vejen til en formindskelse af antallet af illegale aborter. Det er en prisværdig indsats, der her er gjort, og den fortjener absolut tak, men tak alene gør det ikke. Der er med en vis styrke rejst et problem, som i betragtning af den størrelsesorden, sagen har, har krav på politikernes bevågenhed.

Der er dem, der påstår, at vi har en liberal svangerskabslov, men spørgsmålet er, om den er liberal nok, når man stadig væk i stort tal går bag om loven og klarer svangerskabsafbrydelser uden om den. Det

[Camma Larsen-Ledet.]

menes, at antallet af illegale aborter er oppe på omkring 11.000 årlig. Med andre ord, der foretages mange i lovens forstand kriminelle handlinger på dette felt, og ved domstolene møder man forståelse for den sociale indikation, idet der kun er en forsvindende brøkdel af de illegale aborter, der munder ud i dom.

Siden 1956, da svangerskabsloven blev revideret, har kun ca. 60 været tiltalt og dømt i sådanne sager. Andre tiltalte har kunnet fremføre så rimelige og acceptable grunde for deres handling, at de har opnået tiltalefrafald. Jeg kan ikke se rettere, end at man således i praksis har en social indikation; den, som vi mangler i svangerskabsloven. Hvorfor så ikke føre loven à jour, dog uden at give mulighed for fri abort, som jeg personlig ikke kan gå ind for.

Jeg vil gerne herudfra og ud fra det responsum, der blev resultatet af abortugen, spørge, om den højtærede justitsminister overvejer at foreslå ændringer i svangerskabslovgivningen i anledning af den offentlige diskussion, der i den seneste tid har været ført om dette spørgsmål.

Justitsministeren (K. Axel Nielsen): Når det ærede medlem spørger mig, om jeg vil overveje at foreslå ændringer i svangerskabsloven, er det et spørgsmål, som jeg naturligvis kun kan besvare bekræftende. Der er i spørgsmålet om adgangen til svangerskabsafbrydelse impliceret så mange og så dybt alvorlige menneskelige, sociale, lægelige og juridiske problemer, at enhver, der føler et ansvar for forholdene på dette område, også må føle en forpligtelse til bestandig nøje at følge den udvikling, der finder sted, og have opmærksomheden henledt på mulighederne for at dreje denne udvikling i en gunstigere retning.

Lad mig med nogle ganske få tal illustrere problemets omfang. I de seneste år har antallet af hospitaliserede aborter været omkring 15.000, hvoraf ca. 4.000 skyldtes svangerskabsafbrydelse efter lovens regler, medens resten er de spontane og de illegale aborter; heraf udgør jo de illegale aborter langt de fleste. Hertil kommer de ikke hospitaliserede aborter.

Hvis det ærede medlem vil gå så vidt som

at spørge mig, om jeg har planer om inden for ganske kort tid at fremsætte lovforslag om ændringer i svangerskabsloven, må jeg derimod svare benægtende. Dette skyldes ikke, at jeg på forhånd indtager nogen afvisende holdning til tanken om lovændringer, tværtimod stiller jeg mig helt åben over for nye synspunkter vedrørende dette spørgsmål. Min stilling skyldes simpelt hen, at man endnu ikke har — men i løbet af kortere tid tør håbe at få — et tilfredsstillende grundlag for en stillingtagen til spørgsmålet.

Som det vil være det høje ting bekendt, nedsatte regeringen i november 1961, bl. a. under indtryk af det store antal aborter, et udvalg til undersøgelse af behovet for oplysning, etisk vejledning og rådgivning på det seksuelle område. Det påhviler dette udvalg at fremkomme med forslag dels til koordinering af eksisterende oplysnings- og rådgivningsvirksomhed, dels til eventuel ny indsats, herunder lovgivning. Udvalget har som bekendt iværksat forskellige undersøgelser, herunder en undersøgelse af kvinder, der i et bestemt tidsrum indlægges på hospitalerne for abort. Denne undersøgelse, der er nærmere omtalt i finansudvalgets aktstykke nr. 635 for 1962-63, har navnlig til formål at få oplyst, hvorfor de pågældende ikke havde henvendt sig til mødrehjælpen, om en udvidet vejledning kunne have hindret svangerskabet, og hvilke hjælpeforanstaltninger der eventuelt kunne have afholdt den pågældende fra abort. Jeg ved, at udvalget også ved andre undersøgelser søger at kortlægge abortproblemet. Disse undersøgelser må forventes at kunne blive af afgørende betydning for vor stilling til, i hvilket omfang der bør være adgang til svangerskabsafbrydelse, og vi bør efter min mening afvente undersøgelserne, inden vi kaster os ud i en ny lovgivning.

Medens vi venter på udvalgsarbejdet, er det efter min mening vigtigt, at der finder en offentlig debat sted om disse vigtige problemer. Jeg synes derfor, der er grund til også fra denne talerstol at takke dem, der har arrangeret og medvirket til den lige afsluttede såkaldte abortuge. Her kan jeg give det ærede medlem fru Camma Larsen-Ledet tilslutning, og jeg vil gerne til denne tak føje en tak til det ærede medlem for

[Justitsministeren.]

bl. a. ved sit spørgsmål til mig at have bidraget til, at denne debat også får sin plads på det politiske plan.

Camma Larsen-Ledet: Jeg ved meget vel, at jeg befinder mig på et felt, hvor der skal fares med lempe; det store tøbrud kan ikke komme på én gang. Derfor kan jeg erklære mig tilfreds med den højtærede justitsministers svar på mit spørgsmål i håb om, at der inden for en overskuelig tid sker noget i sagen, som helt konkret kan være medvirkende til at nedbringe de mange aborter, som er en stor ulykke for kvinderne og for vort samfund.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Bækgaard* til landbrugsministeren:

„Kan ministeren give oplysning om, hvordan finansieringsfondet af 1963 anvender sine midler?“

Bækgaard: Jeg er bekendt med, at den højtærede landbrugsminister den 30. september 1964 har anmodet landbrugsorganisationerne om en indstilling med hensyn til anvendelsen af det pr. 1. oktober 1964 fra Sverige modtagne beløb på 10 mill. svenske kr. Jeg er også bekendt med, at der har været visse vanskeligheder med fordelingen af de før den 1. oktober 1964 modtagne Sverigespenge; bl. a. rejste 3. revisionsdepartement en kritik af fordelingen i februar 1964 af et enkelt beløb på 2 mill. kr. Jeg har forstået på den højtærede landbrugsminister, at for at der ingen misforståelser skal blive siden hen, er det ministerens ønske, at pengene går direkte i et af de 3 landbrugsorganisationer oprettet fond, nemlig finansieringsfondet af 1963.

Der er nu gået over 7 måneder, siden dette fond må have modtaget pengene; men så vidt mig bekendt har den almindelige landmand ingen oplysning fået om, hvordan fondet vil anvende sine midler. Det er derfor, jeg har rejst mit spørgsmål, for selv om ministeren vel egentlig kun modtager beløbet til videregivelse, figurerer ministeren dog alligevel som den officielle modtager af beløbet.

Da finansieringsfondet af 1963 blev oprettet, udgjorde startkapitalen knap 28

mill. kr. Med de senere indbetalinger er dette beløb jo væsentlig forøget, så det er ikke ubetydelige beløb, der rådes over. Jeg er klar over, at efter fondets fundats kan fondets bestyrelse disponere over fondets midler, men da det er den almindelige opfattelse ude i landet, at fondets midler er penge, som hver enkelt landmand har været med til at tilføre fondet, tror jeg, der er mange, der gerne vil vide, hvordan pengene bliver anvendt.

Landbrugsministeren (Chr. Thomsen): I anledning af det ærede medlems spørgsmål skal jeg give følgende oplysninger.

I den af finansieringsfondet udarbejdede fundats for fondet er i § 2 fastsat fondets formål, som er følgende: at stille kapital til rådighed i rationaliseringsøjemed for virksomheder inden for landbruget samt for andre landøkonomiske formål, som fondets bestyrelse finder det hensigtsmæssigt at fremme. Finansieringsfondets virksomhed foregår som regel gennem udlånsvirksomhed, jfr. § 8, stk. 2. Fondets bestyrelse fastsætter vilkårene for finansieringsvirksomheden. Fondets bestyrelse består af 9 medlemmer, hvoraf 3 vælges af De samvirkende danske Landboforeninger, 3 af De samvirkende danske Husmandsforeninger og 3 af Landbrugsrådet. Fundatsen er i sin tid forelagt finansudvalget, der har tiltrådt den, hvorefter landbrugsministeriet har taget den til efterretning. Landbrugsministeriet modtager fra fondet dets regnskaber og beretning, der videregives til 3. revisionsdepartement, som i fornødent omfang kan informere statsrevisorerne. Landbrugsministeriet finder for sit vedkommende denne ordning tilstrækkelig til sikring af, at der ikke gennem anvendelse af fondets midler sker skadelig forskelsbehandling.

I øvrigt vil konkrete, begrundede klager kunne forelægges landbrugsministeriet. Landbrugsministeriet har derimod ikke ment imod landbrugsorganisationernes indsigelse at kunne beslutte, at regnskab og beretning skal offentliggøres, når henses til, at midler, når de indgår i finansieringsfondet, bliver landbrugets i overensstemmelse med finansudvalgets tiltrædelse.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Westerby* til indenrigsministeren:

„Kan regeringen gå ind for nedestående forslag til ændringer i lov om valg til folketinget:

at anmeldelse af partier ved indsamling af underskrifter får gyldighed for hele valgperioden,

at det fornødne antal underskrifter fastsættes til det gennemsnitlige antal afgivne stemmer pr. valgt medlem ved det sidst afholdte folketingsvalg (for tiden 14.000-15.000 stemmer),

at folketingsmedlemmers adgang til at anmelde nyt parti i valglovens forstand afskaffes?“

Westerby: Som det vil være det høje ting bekendt, er der i den gældende valglov en række bestemmelser med hensyn til anmeldelse af nye partier. For at et nyt parti kan anmeldes, kræves der 10.000 underskrifter, og anmeldelsen gælder kun for et år. Endvidere er der en bestemmelse om, at et folketingsmedlem kan anmelde et nyt parti.

Der har været fremsat et lovforslag af regeringen, gående ud på at stramme disse regler. Efter min opfattelse gælder det principielt om at udforme valgloven på en sådan måde, at der er åbnet adgang for fornyelse i dansk politik. Det må ikke blive alt for svært, at strømninger, som gør sig gældende ude i befolkningen, kan komme til udtryk ved valgene; vi trænger til fornyelse.

Derfor vil jeg gerne stille en række spørgsmål til den højtærede indenrigsminister gående ud på, om man kan anmelde partier ved indsamling af underskrifter, således at forstå, at en indsamling af underskrifter gælder for en hel valgperiode. Det er efter min opfattelse aldeles urimeligt, at f. eks. retsforbundet flere gange forud for det sidste folketingsvalg har måttet indsamle underskrifter. En indsamling af underskrifter bør gælde for en hel valgperiode, og det er jo i virkeligheden også udtryk for mistillid til de vælgere, der har skrevet under, hvis man kun lader underskriften

gælde for et år og ikke for en hel periode. Først efter et valg er der opstået en ny situation, og først da er det rimeligt at sige, at vælgernes underskrift ikke gælder længere.

Endvidere er der spørgsmålet om antallet af underskrifter. Tallet 10.000 er jo i og for sig et tal, der er grebet ud af luften, og man har været inde på den tankegang, at der skulle 20.000 underskrifter til; også dette er grebet vilkårligt ud af luften; det gælder om at finde en retningslinje, som kan siges at være stedsevarende, og som kan give et rimeligt udtryk for det, der skal til, for at man kan sige, at det er nok og der er hold i tingene, og at et parti kan opstilles som parti. Jeg vil derfor foreslå — og spørger den højtærede indenrigsminister, om han er enig i dette — at man skulle gå over til at fastsætte det antal af underskrifter, der skulle udkræves, til at være det samme som det, der gennemsnitlig udkrævedes, for at et folketingsmedlem blev valgt ved sidste folketingsvalg. Det vil for tiden sige 14.000 à 15.000 stemmer, og det vil blive reguleret, efterhånden som antallet af vælgere ved valgene stiger. Det er imidlertid ikke noget, vi skal tage stilling til ved de enkelte valglovsrevisioner, det er noget, der er fast, og det er også noget, der viser, at der er hold i tingene, samtidig med at det giver en rimelig adgang til fornyelse.

Endelig er der spørgsmålet om folketingsmedlemmers adgang til at anmelde nye partier. Jeg er principielt i hvert fald ikke tilhænger af, at 2 eller 3 skal kunne anmelde nye partier, enten må det være 1 eller 0. Siger man 2 eller 3, kunne man lige så godt sige 10 eller 70. Det, der er det afgørende, er, om et standpunkt i folketinget skal kunne prøves ved det næste folketingsvalg. Derfor må det enten være 1 eller 0.

Der er ikke i øjeblikket efter min opfattelse flertal i folketinget for at opretholde 1 medlems adgang til at anmelde nye partier, men derimod er det mit skøn, at det kan forsvares at fastsætte, at ingen folketingsmedlemmer har nogen forret fremfor andre vælgere, og at man derfor ikke længere

[Westerby.]

giver folketingsmedlemmer adgang til at anmelde nye partier. Principielt er jeg nærmest tilhænger af 1, men 0 kan forsvares, og jeg vil spørge den højtærede indenrigsminister, hvordan han ser på dette spørgsmål på regeringens vegne.

Indenrigsministeren (Hans Hækkerup): I anledning af det af det ærede medlem hr. Westerby stillede spørgsmål kan jeg sige, at regeringens principielt kan være enig i de foreslåede ændringer til valglovens § 23, men at der er enkeltheder i de tre problemer, som jeg finder det rimeligt at man drøfter i det folketingsudvalg, som beskæftiger sig med valglovsendringen.

For så vidt angår det første spørgsmål, det ærede medlem nævnte, om gyldighedsperioden for indsamlede underskrifter, mener jeg i og for sig, at man kan anføre den gode begrundelse for, at de skal gælde valglovsperioden ud, at det samme gælder for den afgivne stemme. Den er bindende for den pågældende vælger, indtil han får lejlighed til at redressere en begået fejltagelse ved afstemningen ved det sidste valg. Men jeg vil gerne tilføje, at jeg vil tro, man skal tilføje en bestemmelse om, at de skal gælde i hvert fald mindst for ét år, fordi det ellers kan indebære en stramning af de nu gældende regler, være udtryk for et ønske om chikane over for de mindre partier, som ingen — ingen, siger jeg — i denne sal ønsker at udøve.

Vedrørende spørgsmålet om antallet af underskrifter blev problemet jo indgående drøftet ved første behandling, idet regeringen havde foreslået en fordobling. Jeg kan i og for sig meget vel se, at tanken om at lægge et fast kriterium, som bygger på valgdeltagelsen ved det foregående valg, er rigtig. Også her er der enkeltheder, vi kan drøfte i udvalget. Man kan jo diskutere, om samtlige gyldige stemmer skal medtages for at udfinde tallet eller kun de gyldige stemmer, der er afgivet på partier, der har fået valg. Jeg mener, det første må være tilfældet, og det ville i den øjeblikkelige situation give et antal af underskrifter på ca. 14.500.

Endelig er der spørgsmålet om, hvilket antal folketingsmedlemmer der kan anmelde et nyt parti. Her vil jeg gerne erindre

om, at regeringen foreslog 3. Det var et kompromis. Tanken om 1 medlem var efter regeringens opfattelse helt kompromitteret ved det tidligere medlem hr. Storgaards optræden. Ved første behandling af lovforslaget var stemningen tydeligt for at fratage medlemmer af folketinget denne særret. Det blev udtrykt af mit partis ordfører og af partiet venstres ordfører. For det konservative folkepartis vedkommende forstod jeg det ærede medlem hr. Poul Sørensen derhen, at det ærede medlem var villig til at drøfte forslag om 3, men at det ærede medlem personlig var tilhænger af at fratage tingets medlemmer denne særret. Det samme gjaldt de uafhængige, medens såvel det folkesocialistiske parti som det radikale venstre var villige til at diskutere regeringens forslag om 2 eller 3. I princippet ville jeg altså være tilhænger af, at intet medlem havde denne særret, og det er mit indtryk, at der er et almindeligt flertal, et stort flertal, herfor i det høje ting.

Jeg vil derfor, når jeg går til folketingsudvalget i samråd, rejse de spørgsmål, det her drejer sig om.

Westerby: Jeg vil gerne takke den højtærede indenrigsminister for det imødekommende svar og samtidig føje til, at efter min opfattelse må der ikke ske nogen stramning af reglerne om anmeldelse af nye partier. Jeg er enig med den højtærede indenrigsminister i, at indsamlede underskrifter bør gælde for hele perioden og mindst ét år. Så er der ikke nogen stramning i forhold til gældende lovgivning. Men det er jo et mindre spørgsmål og for så vidt kun underordnet i den store sammenhæng.

Endelig kan man i høj grad diskutere spørgsmålet om folketingsmedlemmers adgang til at anmelde nye partier. Jeg er enig med den højtærede indenrigsminister i, at forhenværende folketingsmand Storgaards anmeldelse af et parti, som han udtrykkelig ikke engang ville lade sig opstille af, idet han oven i købet erklærede, at det var for at chikanere sit gamle parti, at han anmeldte det nye parti, har kompromitteret ordningen. Men man kunne jo fastsætte regler om, at hvis et folketingsmedlem anmelder et nyt parti, skal han også opstilles af dette parti, for at anmeldelsen kan

[Westerby.]

være gyldig. Der kunne findes en række mellemordninger, men under hensyn til den stillingtagen, der foreligger i folketinget fra partiernes side, kan jeg acceptere 0.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Else-Merete Ross* til socialministeren:

„Er det rigtigt som hævdet af dagbladet Information den 10. d. m., at plejetilsynet ikke har bemyndigelse eller mulighed for at føre en effektiv kontrol med private plejehjem?“

Else-Merete Ross: Jeg har stillet mit spørgsmål til ministeren, fordi der i Information har været rejst kritik mod privat drevne plejehjem. Såfremt jeg har forstået loven om omsorg for invalide- og folkepensionister rigtigt, er det en fortræffelig lov med hensyn til kommunale alderdomshjems og plejehjems oprettelse, drift og tilsyn. Det samme er vist også tilfældet med de private alderdomshjem og plejehjem, med hvilke kommunen indgår overenskomst, hvad den skal gøre, når mindst 12 af de på hjemmet indlagte er personer, hvis ophold helt eller delvis betales af offentlige midler. Der har kommunerne tilsynspligt. Efter 1964 kan der kun indgås overenskomst om indlæggelse af ældre, når plejehjemmet er en selvejende institution.

Tilbage bliver så private plejehjem, med hvilke der ikke er truffet overenskomst. Jeg har ikke kunnet finde, at der i loven gives adgang til nogen form for kontrol med dem. Nu er det ikke sådan, at jeg er tilhænger af offentlig kontrol med private foretagender i almindelighed, men jeg finder det højst uheldigt, hvis det er rigtigt, at gamle og svage mennesker kan udnyttes økonomisk i private plejehjem og må betale urimeligt dyrt uden at få en forplejning og omsorg, der står i forhold til det, de betaler, og det, de har behov for.

Jeg ved, at der under Københavns kommunes socialdirektorat er et plejetilsyn. Jeg har ikke i loven kunnet finde noget om plejetilsynet, kun om tilsyn og tilsynsråd; jeg har dog på fornemmelsen, at plejetilsynet er en mere overordnet instans end tilsynsrådene, men at det til gengæld kun

findes i København. Har dette københavnske plejetilsyn som hævdet i Information ikke bemyndigelse til at føre kontrol med de private plejehjem, dels med dem, der har overenskomst med kommunen, dels med dem, der ikke har det? Kan det f. eks. kræve dem lukket eller ændret, hvis forholdene er utilfredsstillende?

Socialministeren (Bundvad): Til det ærede medlems spørgsmål kan jeg svare, at det er fastslået i loven af 15. april 1964 om omsorg for invalidepensionister og folkepensionister, at kommunalbestyrelsen skal sikre, at den har det nødvendige antal pladser på alderdomshjem og plejehjem, og at pensionisterne dér skal kunne få den nødvendige pleje. Det følger heraf, at kommunalbestyrelsen har pligt til at sørge for, at hjemmene er tilfredsstillende. Den har ret og pligt til at føre kontrol med de private plejehjem, den benytter, og hvis hjemmet ikke er godt nok, kan det naturligvis lukkes for pensionister af plejetilsynet eller af sundhedsmyndighederne. Her vil jeg gerne gøre den tillægsbemærkning, at såfremt der er tale om helt private hjem, hvorpå der ikke indlægges pensionister — når vi bruger ordet pensionister, skal vi tage det i videste forstand, for selv en folkepensionist, der modtager mindstebeløbet, betragtes i denne forbindelse som pensionist — så er de underkastet tilsyn fra embedslæge og fra sundhedskommissionen.

Når der i øjeblikket er så store vanskeligheder i plejehjemsforsorgen, så skyldes det byggesituationen, som hindrer, at der kan opføres så mange nye hjem, som der er brug for. Kommunerne er derfor undertiden tvunget til at bruge hjem, som man ikke er helt tilfreds med, og som man måske burde lukke, men man kvier sig ofte ved at lukke dem, da man ikke har andre steder at anbringe patienter. Kommunerne gør mange steder, hvad de kan for at forbedre forholdene på disse hjem, men en helt tilfredsstillende løsning af problemet vil kræve et meget betydeligt byggeri af nye hjem, og der foreligger da også planer til bygning af et stort antal nye hjem.

Som det ofte er blevet fremhævet, vil der ved byggeri af nye hjem blive frigjort både lejligheder og pladser på sygehusene. Jeg håber derfor, at det bl. a. gennem rationali-

[Socialministeren.]

sering og standardisering vil blive muligt at forøge plejehjemsbyggeriet betydeligt i de kommende år, hvorved de vanskelige problemer, vi her står over for, vil finde deres løsning.

Else-Merete Ross: Jeg vil gerne takke ministeren for svaret på spørgsmålet. Det, der ganske specielt interesserede mig, var de helt private hjem, hvor jeg forstår tilsynet ligger hos sundhedskommissionen. Men er det sådan, at sundhedskommissionen f. eks. har nogen som helst kontrol med prisen? Hvis sundhedskommissionen nu finder, at det er urimelige priser, der kræves, kan den så gøre noget? Jeg er klar over, at der for øjeblikket er mange af disse private hjem, hvormed kommunalbestyrelsen har tilsyn, som ikke er tilfredsstillende, men det, mit spørgsmål primært drejede sig om, var de helt private, og hvem der eventuelt kunne skride ind mod forholdene dér.

Jeg er blevet noget betænkelig ved de private plejehjem, efter at vicedstads lægen i Information i går gav udtryk for, at hun mente, at indtil halvdelen af de private hjem burde lukkes, fordi de ikke var tilfredsstillende; derunder må jo høre dem, hvor man indlægger fra kommunerne, men, så vidt jeg forstår, også en del fuldstændig private. Hvis ministeren kunne oplyse noget om, hvordan forholdene er på de helt private hjem, var det egentlig det, jeg gerne ville have noget at vide om.

Socialministeren (Bundvad): På de helt private hjem, hvor der altså ikke indlægges pensionister under nogen form, er der ikke kontrol med priserne. Man kan føre en sundhedsmæssig kontrol, og folketingsudvalget, der havde med omsorgsloven at gøre, ønskede, at vi skulle understrege over for embedslægerne, at de skulle føre et mere effektivt tilsyn; dette er gjort gennem indenrigsministeriet. Men med hensyn til prisen er der ikke nogen kontrolmulighed. Det vil jo imidlertid gå sådan, at der ikke skal bygges særlig mange nye hjem, før de dårlige hjem bliver trukket tomme, og det kommer også til at gælde de hjem, som udnytter situationen økonomisk.

Hermed sluttede spørgsmålet.

Af *Søgaard* til undervisningsministeren:

„Kan ministeren oplyse noget om, hvornår ungdommens uddannelsesfond kan udbetale støtten til lærlingene?“

Søgaard: For snart et år siden, nemlig den 4. juni 1964, vedtog det høje folketing gennem ungdommens uddannelsesfond at yde 4 mill. kr. som støtte til lærlingene i tilfælde, hvor, som det hedder, „hjemmets økonomi eller andre forhold i særlig grad taler derfor“.

Nu er det imidlertid klart, at der efter denne lovs vedtagelse måtte gå en vis tid, inden dens virkninger kunne spores i praksis. Nedsættelse af centralnævn, udpegning af de lokale stipendienævn, opstilling af ansøgningsskemaer o. s. v. tager naturligvis nogen tid, men der gik desværre også ret lang tid, inden selve bekendtgørelsen blev udsendt. Vi skulle helt frem til 26. oktober forrige år, inden den forelå. Det skyldes dog ikke den nuværende højtærede minister, idet han med prisværdig hurtighed efter sin tiltræden fik udsendt bekendtgørelsen.

Næste fase i sagen er udsendelsen af ansøgningsskemaerne til lærlingene. Skemaerne forelå ude på arbejdsansvsningskontorerne i januar-februar måned i indeværende år. Her gav man ikke særlig lang tid til lærlingene og deres forældre til at få dem afhentet, udfyldt og afleveret igen, så de kunne gå ind til bedømmelse, så umiddelbart efter cirkulærets udsendelse skete der dog noget.

Men så var det, ligesom der gik en sky for solen. Nu er vi kommet helt hen i maj måned; vi kan snart fejre et års dagen for lovens vedtagelse, og lærlingene har stadig ingen afgørelse fået på deres ansøgninger. Når jeg tænker på den prisværdige hurtighed, hvormed ministeren fulgte mit tidligere spørgsmål her i det høje ting angående universitetssagen i Odense op, kan jeg ikke nægte, at det ville bedrøve mig, hvis ministeren ikke allerede har taget de meget spidse sko på og sparket til på de steder, hvor der faktisk bør sparkes i denne sag. Jeg kan ifølge sagens natur ikke vide noget om, hvor sparket skal sættes ind, men jeg ved, at det ikke kan være rigtigt, at de tusinder af lærlinge, der har søgt, stadig — snart et år efter lovens vedtagelse — skal sidde og vente på, at der sker noget på det

[Søgaard.]

pengemæssige område. Disse lærlinge, som her på et meget tidligt tidspunkt som samfundsborgere kommer i kontakt med statens administration, forstår simpelt hen ikke, at det skal være så længe, og der er måske ikke noget at sige til, at de ser med nogen undren på os som politikere.

Jeg vil altså gerne med mit spørgsmål henstille til den højtærede minister, at hans normale prisværdige hurtighed igen kommer i udfoldelse, så denne sag kan afgøres, og så de ventende lærlinge og deres forældre får en klaring på det spørgsmål, om de kan få støtte fra ungdommens uddannelsesfond eller ikke, og hvad de eventuelt kan få.

Undervisningsministeren (K. B. Andersen): Jeg har tilfældigvis de forholdsvis spidse sko på i dag, men jeg foretrækker nu ikke at sparke, for jeg tror ikke, det er den måde, man får resultaterne på. Men jeg tager det ærede medlems spørgsmål som en kærkommen lejlighed til at orientere om denne sag.

Jeg er klar over, at der, efterhånden som tiden er gået, siden der ved en lovændring i folketinget blev tilvejebragt hjemmel for uddeling af 4 mill. kr. til lærlingene, er oparbejdet en betydelig utålmodighed hos lærlingene og deres forældre og en vis irritation, og skulle jeg have været i tvivl, er jeg i hvert fald blevet mindet om det nu dels gennem det ærede medlems spørgsmål, dels gennem de to åbne breve, jeg har modtaget i går, fra Faglig Ungdom og fra Danmarks socialdemokratiske Ungdom.

Forholdet er det, at gennemførelsen af den nye støtteordning har frembudt adskillige vanskeligheder, som det har taget tid at overvinde. Det gælder først og fremmest nedsættelsen af stipendienævne. Som bekendt varetages de opgaver, der er forbundet med uddelingen af fondens midler til lærlinge, dels af et centralnævn, der skal fordele den samlede bevilling i hovedsummer til de enkelte lokalområder, dels af stipendienævn nedsat inden for hvert offentligt arbejdsanvisningskontors område.

Stipendienævne, som altså skal tage sig af selve stipendieuddelingen, skal ifølge den ordning, som er fastlagt i bekendtgørelsen af oktober i fjor om lærlingestøtteordningen, have følgende sammensætning: be-

styrreren for vedkommende arbejdsanvisningskontor som formand og 6 medlemmer, som beskikkes af undervisningsministeriet for 3 år ad gangen, heraf 1 blandt forstanderne for handelslærlingeskolerne, 1 blandt forstanderne for de tekniske skoler, 1 som repræsentant for bestyrelserne for lærlingeskolerne, 1 efter indstilling af kommunalbestyrelserne og 2 efter indstilling af lærlingenes organisationer.

Denne sammensætning af stipendienævne, som er valgt for at sikre den bredest mulige repræsentation af alle interesserede parter, har betydet, at vi i ministeriet har måttet indhente indstillinger fra en lang række organisationer og institutioner om medlemmer for i alt 31 lokale nævn, og det er vel forståeligt, at det har kunnet tage nogen tid, ikke mindst hvor organisationer i forening har skullet indstille én person som deres repræsentant. Med et par undtagelser foreligger imidlertid nu de fornødne indstillinger, således at beskikkelsesskrivelserne til de udpegede stipendienævnmedlemmer kan afgå fra undervisningsministeriet.

Det nedsatte centralnævn har allerede fordelt hovedsummerne til de 31 stipendienævns områder, således at de lokale stipendienævn nu kan gå i gang med selve uddelingen. Da arbejdet hermed ligger i disse 31 lokale nævn, er det altså ikke muligt helt præcist at sige, hvor lang tid det vil tage at løse denne opgave.

Jeg vil dog også gerne herfra henstille til stipendienævne, at man gør det så hurtigt, som det overhovedet er muligt og forsvareligt. Det må være gørligt at foretage denne uddeling i løbet af indeværende måned, i alle tilfælde i løbet af juni måned.

Vi er også i undervisningsministeriet kede af, at det har taget så lang tid at få denne ordning i gang. Nu er vanskelighederne imidlertid ryddet til side, og administrationen af ordningen er lagt i faste baner, således at lærlingene snarest kan få deres penge.

Søgaard: Det er klart, at jeg har ikke den samme erfaring på de pædagogiske områder som den højtærede minister. Det var derfor, jeg brugte udtrykket med hensyn til de spidse sko. Jeg ved, at ministeren er en stor pædagog, men det kunne jo være, at

[Søgaard.]

han en gang imellem skulle bruge sine pædagogiske evner på de områder, han arbejder med.

Jeg er tilfreds med det svar, jeg har fået. Jeg må altså forudsætte, at man i indeværende måned har mulighed for at fordele de hovedsummer, som centralnævnet har lagt ud til de lokale stipendienævn, til lærlingene efter de regler, som nu skal gennemføres. Jeg er tilfreds med dette svar og vil gerne takke ministeren for den prisværdige hurtighed, han i hvert fald på nuværende tidspunkt har udvist

Undervisningsministeren (K. B. Andersen): Jeg skal blot tilføje, at vi har en fælles interesse i nu at få denne sag ekspederet. Skulle det ærede medlem blive utålmodig på grund af røster udefra om, at uddeling stadig ikke på et eller andet tidspunkt er sket, beder jeg det ærede medlem komme igen. Så skal vi nok få den sag afsluttet. Det har taget lang tid.

Hermed sluttede spørgsmålet, og spørgetiden var dermed til ende.

Den næste sag på dagsordenen var:

Valg af 1 medlem til folketingets udvalg vedrørende regulering af bymæssige bebyggelser (i stedet for Grethe Philip).

Valgt blev: *Else-Merete Ross.*

Den næste sag på dagsordenen var:

Anden behandling af forslag til lov om ændring i fundats af 18. januar 1760 for Arne Magnussens Legat (Den arnamagnæanske Stiftelse).

(Første behandling af lovforslaget (nr. 5) findes i tidenden sp. 370, udvalgets betænkning i tillæg B. sp. 599).

Der var ikke stillet ændringsforslag i betænkningen.

Uden for betænkningen var der stillet følgende ændringsforslag:

Af *Diderichsen:*

Til § 2.

Sidste punktum udgår.

Bemærkninger.

Da Flatøbogen og Codex regius af Eddadigtene ifølge lovforslagets tekst ikke falder ind under det opstillede kriterium, ses der ingen rimelig grund til, at det kgl. bibliotek skal afgive dem til den islandske stiftelse.

Begge er islandske *afskrifter* af værker, hvis indhold væsentligt er fællesnordisk. Det bemærkes især, at Flatøbogen bl. a. indeholder en serie norske kongesagaer, sagaen om de danske jomsvikinger samt beretninger om Færøernes ældste historie og Grønlands bebyggelse, hvis Codex regius er en enestående kilde til vort kendskab til nordiske gudedigte og heltekvad.

Lovforslagets paragraffer, ændringsforslaget og spørgsmålet om lovforslagets overgang til tredje behandling sættes til forhandling under ét.

Dupont: Skal der være sølvbryllup, jubilæum eller anden festlighed i en familie eller institution — for den sags skyld også festligheder landene imellem — er det ikke noget ukendt, at gaveyderen forhører sig hos den nærmeste familie, institutionens bestyrelse eller andre, der har tilknytning til gavemodtageren, og det søges oplyst, hvad der eventuelt vil blive modtaget med glæde. Ofte er det direkte mangler, der afhjælpes ved gaveydelsen, ligesom gaveyderne anser det for noget af en forpligtelse og samtidig en glæde at kunne glæde andre. Den samme ånd og indstilling må have besjælet de kredse, der har forhandlet med islændingene om formidling af en gave til Island i form af udlevering af de islandske håndskrifter, bl. a. fra den arnamagnæanske samling.

Ukendt er det heller ikke, at der selv i de bedste familier kan opstå uenighed om gaveydelsens art og størrelse. Dette forhold gør sig ikke mindst gældende, når der er tale om fordeling af dyrebart arvegods; ja, der kan endog blive tale om direkte håndgemæng. Selv om det i familierne ikke kan klares med, at sagen udskydes i ét eller flere år eller går til folkeafstemning,